

universum orbem semper implevit, & adhucdum implet, & quidem iis auxiliis, quae Christus praescripsit. 6. In quo reliquum est privilegium doctrinam praedicatam miraculis confirmandi & ardor vitam pro fide profundendi. 7. A quo recedentes semper pro heterodoxis ab optimo quoque omnium seculorum reputati sunt & damnati. 8. Hae omnes quin & plures praerogativae conveniunt soli Romano-Catholicae Ecclesiae.

CAPUT I.
DOGMATA THEORETICA RELIGIONIS
REVELATAE.

De Deo Uno. I. **S**tabilita veritate religionis Catholicae nunc singulatim dogmata hujus religionis consideranda sunt, & contra omnis generis adversarios propugnanda: sunt autem ex iis quaedam theoretica & quaedam practica, de theoreticis primum, tum de practicis. Deus existit & est unus. (*h*) 2. Est ens in omni genere perfectionis infinitum, est nempe spiritus, immutabilis, immensus, aeternus, omnipotens (*i*) &c. 3. Intellectu perfectissimo cognoscit & comprehendit se & omnia extra se, quaecunque & quocunque modo a perfectissimo ente cognosci possunt. 4. Datur etiam in Deo scientia, quae ratione objecti dividitur in necessariam, contingentem, simplicis intelligentiae & visionis. (*k*)

De Deo Tri-
no. II. Quemadmodum religio Christiana Deum unum certissime credit; ita tres in divinis esse, Patrem nempe, Fi-

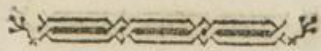

(*h*) Absurda polytheismi jam in initio christianae religionis detecta sunt a Justino, Tertulliano, Lactantio & aliis passim.

(*i*) Deus potest plura & majora iis, quae fecit; hic igitur mundus non est perfectissimus.

(*k*) De Scientia media certant Theologi & adhuc sub judice lis est; ego cum sola dogmata defendere statuerim, cuivis parti suum jus relinquo, quodsi tamen sicut in hac, sic & in aliis controversiis theoreticis illi parti favero, quae mihi aptior videtur ad explicanda dogmata, id me sine omni praesudicio adversae partis facturum esse protestor: in practicis tamen controversiis paulo aliter me geram.

Filium & Spiritum S. nunquam non professa est & profiteretur. 2. Filius existit per generationem a Patre: Spiritus S. procedit a Patre & Filio per actum voluntatis, qui dicitur spiratio. (l) 3. Pater, Filius, & Spiritus S. in divinis a se distinguuntur. 4. Sunt res subsistentes sive personae. 5. Quaelibet ex his personis est verus Deus. 6. Igitur cum unus tantum Deus sit, hae tres Personae consubstantiales sint, oportet.

III. Deus creavit coelum & terram, & omnia quae in eis sunt (m) & quidem ad gloriam suam. 2. Hinc non reliquit res a se creatas sine sua cura, sed omnia tanquam providus pater gubernat, & ad scopum praefixum dirigit. (n) 3. Inter res creatas primas obtinent angeli, qui sunt spiritus omnis corporis expertes, & homines, qui ex corpore & spiritu immortalis compositi sunt. 4. Ut utrosque utpote liberos productos in officio contineret, proposuit ipsis praemium & poenam, & utrumque aeternum. 5. Praemium illud erat communio felicitatis, qua Deus ab aeterno felix erat, & ideo omnem naturae creatae exigentiam excedebat. (o) 6. Ad id praemium obtinendum eos habiles fecit gratia, quae dicitur sanctificans. 7. Ad hanc gratiam conservandam addidit necessarium auxilium, quo eam retinere possent, si vellent, perdere tamen etiam cum eodem poterant. 8. Magna pars angelorum rebellis effecta gratiam eam perdidit, & in poenam aeternam detru-
sa est. 9. Major pars angelorum in officio permansit & ideo praemium illud aeternum obtinuit. 10. Felices illi spiritus nunc mittuntur in ministerium propter eos, qui
haere-

De DEO
Creatore.

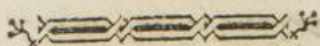
(l) Jure optimo addita est a Latinis symbolo Constantinopolitano particula *Filioque*.

(m) Igitur mundus non est ab aeterno.

(n) Fatum, casus, fortuna &c. soni sunt sine re significata.

(o) Quemadmodum nempe felicitas Dei consistit in sui contemplatione & amore, sic etiam hae creaturae rationales eandem Dei contemplationem intuitivam praefixam habent, & certis conditionibus consequuntur. 2. Qua felicitate ut frui possint, adjuvabitur natura auxilio a Deo, quod a Theologis dicitur lumen gloriae.

haereditatem capiunt salutis, ita ut singulis hominibus singuli tutores ex iis destinentur. 11. Homo etiam inobediens factus gratiam illam amisit, & non sibi tantum, sed etiam posteris suis, ita ut haec labe non tantum ab ipso, sed etiam a posteris omnibus contracta sit. (p) 12. Poenae scelus illud infecitae fuere mors naturalis, & qui illam antecedit omnis exercitus morborum & malorum naturalium; effrenis porro inclinatio in voluptates sensuum, ignorantia magna rerum tum ad mores tum ad vitam ordinandam necessariorum, & demum infirmitas singularis superandi molestias in via virtutis occurrentes & resistendi blanditiis vitiorum. 13. Relictum tamen est liberum arbitrium sed male saucium. 14. Ad bona enim moralia parum erat, ad bona supernaturalia nihil. 15. Spectata potentia ejus physica peccata vitare poterat omnia; si vero modo humano res spectetur, non poterat totam legem naturalem implere, nec etiam singulas leges in casu magnae difficultatis. (q)

De Deo Redemptore.

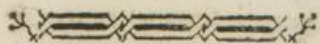
IV. Conditio hominis paulo ante descripta utique miserrima erat; sed misertus est Deus & dedit illis denuo potestatem filios Dei fieri, quod quomodo factum sit, nunc videndum est. Potuisset Deus homini gratis condonare offensam & sic illum in gratiam admittere. 2. Noluit tamen aliter nisi satisfactio condigna offerretur, & sic necessaria erat persona satisfaciens aequalis Deo. 3. Satisfactionem praestandam in se suscepit secunda in Trinitate Persona, Verbum nempe, quod caro factum est. 4. Verbum hoc assumpsit veram humanitatem ex Maria Virgine illaesa matris integritate. (r) 5. Unio inter utramque naturam facta fuit in personalitate divina; ita tamen, ut maneret discreta utraque natura & utriusque naturae voluntas & ope-

(p) Excipiendus tamen est ille, qui peccatum non novit, & propter honorem Domini etiam ejus sanctissima Mater.

(q) Sic spectavit Augustinus liberum arbitrium in disputatione contra Pelagianos, qui illud utique omni gratia interna, saltem voluntatis, vacuum volebant; sed revera nunquam homo sine omni gratia fuit.

(r) Injurii sunt in divinam Matrem, qui integritatem per miraculum a Christo servatam postea per matrimonii usum laesam existimant.

operatio. 6. Possunt ea, quae sunt propria humanitati, affirmari de iis, quae sunt propria divinitati, & vicissim in concreto; non tamen cum Ubiquistis in abstracto. 7. Christus etiam homo est verus ac naturalis Dei Filius, & ideo absolute adorandus. 8. Factus est obediens (s) usque ad mortem, mortem autem crucis.

V. Christus per mortem suam proprie satisfecit tum pro peccato ab Adamo descendente, tum etiam pro peccatis unicuique propriis. 2. Placavit Deum & simul meruit, ut gratia per Adamum perdita denuo donaretur a Deo humano generi. 3. Gratia illa est duplex, sanctificans & actualis. 4. Sanctificans mundat hominem interius a peccatis, & aequae interne sanctum ac habilem reddit ad aeternam felicitatem, ac prima gratia Adamum. 5. Gratia actualis praeveniens pellit ignorantiam per illustrationes in- & externas; infirmitatem vero voluntatis sublevat per pias affectiones eidem immixtas. 6. Addita etiam est gratia adjuvans, quae hominem in ipso bono opere laborantem sustentat. 7. Atque sic reparatum est liberum hominis arbitrium, ut possit denuo vel consentiendo gratiae & bene agendo vitam aeternam mereri, vel dissentiendo & male agendo aeterna supplicia incurrere. (t) 8. Non tamen restitutum est illud aequilibrium voluntatis, quod Adamum quasi medium inter bonum & malum collocabat, ut eadem facilitate, quidquid vellet, eligeret. 9. Relicta est nempe inclinatio prona (u) ad malum, a bono autem aversio difficultatem pariens. 10. Relicta sunt etiam mala naturae, quin & ipsa mors naturalis

De effectibus mortis Christi.

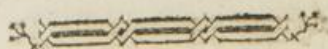

(s) In concilianda libertate Christi cum mandato subeundi mortem, utor ea sententia, quae mandatum medium consilium inter & praeceptum strictum admittit.

(t) Non tamen per quemlibet actum malum homo gratia Dei excidit, & aeterna supplicia meretur, sed dantur etiam peccata ita dicta venialia, quae ex natura sua temporanae quidem, non tamen aeternae poenae obnoxia sunt.

(u) Haec inclinatio ad malum dicitur concupiscentia, cujus actibus si non consentitur, nullo modo peccatur.

turalis ad tempus, (x) tum ut homo sentiret, quam malum & amarum esset a Deo recessisse, tum ut occasio esset per tribulationes introeundi in regnum caelorum, tum praecipue, ut virtus gratiae Christi ostenderetur, quae habita & usurpata aculeos dolorum & mortis hebetat & infringit. 11. Haec est redemptio, ex qua suppeditantur omnibus auxilia sufficientia ad salutem operandam. (y) 12. Ideo etiam nunc post lapsum Adae Deus vult omnes homines salvos fieri, & neminem a regno caelorum excludit, nec excludere decernit, nisi propter & post praescita demerita.

*De sacra-
mentis ge-
neratim.*

VI. Consideratum redemptionis beneficium utique maximum, & de se sufficientissimum ex omnium Christianorum sententia nihil operatur, nisi applicetur & quasi proprium reddatur singulis: de modo tantum, quo id applicetur quaestio est & controversia. Sensus Ecclesiae Catholicae, quantum assequi potui, hic dabo. 1. Praeter alios modos, quibus applicari posset hoc beneficium, religionis nostrae author voluit, ut id fieret per aliquos ritus in sensus incurrentes a se electos & stabiliter institutos (z). 2. Hi ritus vocantur sacramenta, quorum Ecclesia Catholica septem credit. 3. His ritibus ita annexuit suam gratiam, ut si in nomine Christi applicentur, (a) eam conferentis nec improbitas, nec sinistra fides impedire possit. (b) 4. Requiri-

(x) Nam resurrectio mortuorum omnium futura mortem & eius effectus illis cum foenore reparabit, qui se, dum viverent, redemptione non indignos praestitere.

(y) Amplius quid a Deo nemo exigere potest, quod si igitur quibusdam prae aliis favor dando gratias efficaces & donum perseverantiae, quae ex mera liberalitate dantur, aliis injuriam non facit.

(z) Consistunt hi ritus in applicatione certarum rerum sensibilium, quae dicuntur materia, & in certis verbis consecratoriis, quae dicuntur forma. 2. Si res probe spectetur ad sacramentum N. L. tria requiruntur, α) ut sit signum sensibus obnoxium, β) ut habeat promissionem gratiae, γ) ut sit institutum a Christo.

(a) Ex hoc capite requiritur in ministro intentio, hos ritus ut sacros Christi nomine conferendi.

(b) Peccat utique, qui res sacras tam profanus atrectare audeat.

quiritur in recipiente adulto voluntas suscipiendi sacramenta & alia quaedam dispositio, sed ea nec meretur gratiam, nec causa illius est, sed tantum conditio, sine qua gratia sacramentalis non confertur. (c) 5. Aliqua ex his sacramentis hominem consecrant, & deputant ad certum munus & obligationem subeundam, quae consecratio & deputatio fit per characterem animae impressum. (d) 6. Character non impeditur improbitate recipientis, nec etiam deletur improbitate postea superveniente. 7. Alia ex his sacramentis instituta sunt ad gratiam non habitam acquirendam, alia ad habitam augendam & conservandam. 8. Ad priorem effectum institutus est baptismus & poenitentia; baptismus quidem ad acquirendam gratiam primam & remissionem peccatorum cum originalis, tum personalium ante baptismum perpetratorum: poenitentia vero ad recuperandam gratiam post baptismum deperditam, & remissionem peccatorum post illum commissorum. 9. Dispositio ad utrumque sacramentum ex Tridentino fere est eadem in adultis. (e) 10. Requiritur nempe in utroque vera fides tanquam fundamentum ceterorum omnium. 11. Accedit spes, amor divinus initialis (f) & dolor de peccatis cum voluntate vitam in melius commutandi. (g) 12. Praemissa

*Sacramenta
mortuorum.*

(c) His duabus propositionibus complexus sum id, quod Catholici volunt, dum sacramenta ex opere operato gratiam conferre dicunt.

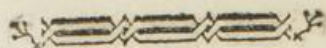
(d) Haec sacramenta sunt tria nempe baptismus, confirmatio, & ordo. 2. Certum est, haec tria sacramenta valide conferri, etiamsi defectu dispositionis gratiam non conferant. 3. Ex communissima tamen Theologorum sententia conferunt gratiam postea, quando dispositio ponitur, quod volunt, dum dicunt, sacramenta haec reviviscere.

(e) In parvulis, quibus, licet a parentibus fidelibus prognati sint, baptismus etiam conferri debet, non datur neque etiam requiritur ulla dispositio.

(f) Mihi sufficit amor concupiscentiae.

(g) Haec dispositio peccatum non est, igitur non omnia, quae agit scelestus peccata sunt.

missa haec dispositio non operatur gratiam, nisi sequatur susceptio sacramenti. (h)

Baptismus. VII. Baptismus conferendus est in aqua naturali. 2. Ablutioni adjungenda est consueta forma expressis singulatim tribus Personis. 3. Haec duo si fiant, a quocunque demum fiant, valet baptismus. 4. Efficat baptismus plenam peccatorum remissionem etiam quoad poenam, (i) renovationem hominis interiorem per gratiam justificantem cum donis annexis, dein inchoat eum sacris Christianis, confert jus ad reliqua sacramenta &c. 5. Poenitentiae sacramentum praeter dispositionem supra dictam requirit jure divino confessionem omnium peccatorum gravium (k) quoad numerum & speciem, (l) quantum humana diligentia sciri possunt. 6. Hoc sacramentum non a quovis, sed ab eo solum confici (m) potest, qui speciali ordinatione a Deo facultatem accepit. 7. Talis minister exercet nomine Christi actum Jurisdictionis, & ideo utendum est verbis sententiam judicalem enuntiantibus. 8. Integritas hujus judicii reconciliatorii requirit praeterea, ut ad satisfactionem imponatur poenitenti aliqua poena delictis proportionata. 9. Effectus hujus sacramenti est reconciliatio cum Deo per restitutionem gratiae, & remissionem peccatorum quoad culpam & poenam saltem aliquam. 10. Pro reliquis poenis

Poenitentia.

(h) Nisi praecessisset actus charitatis perfectae cum dolore ex eadem charitate profecto & voto suscipiendi sacramentum: tum enim vero gratia statim donatur, relicta tamen obligatione suscipiendi sacramentum.

(i) Quem utique effectum nec virtus nec sacramentum poenitentiae semper operantur, sed relinquunt plerumque poenam pro peccatis remissis ad tempus sustinendam.

(k) Mea quidem sententia etiam dubiorum.

(l) Etiam quoad adjuncta, quae non mutant speciem, si malitiam multum augent.

(m) Neque sufficit sola ordinatio, sed requiritur praeterea Jurisdictio, & post Tridentinum etiam approbatio Episcopi, excipit illos, quos Tridentinum excipit.

nis expiandis reliquit Christus Ecclesiae potestatem ex thesauro meritorum ejus succurrendi iis, qui per opera poenalia eas expiare student; ex fragilitate tamen vel brevitate vitae expiare non omnes possunt. **II.** Quae non expiantur in hac vita, in alia materiem purgatorio subministrant.

VIII. Non sufficiebat Deo, ut homo per haec duo sacramenta sanctitatem acquireret, sed voluit praeterea, ut *Sacramenta vivorum* acq̄sitam ad finem usque vitae conservaret, & augetet; ideo instituit Christus alia quaedam sacramenta, quae rite suscepta ad hunc finem conducerent. **1.** Hoc omnia commune habent, quod pro dispositione postulent in recipiente statum gratiae & intentionem suscipiendi sacramentum. **2.** Quod augeant gratiam & sanctitatem jam antea habitam. **3.** Quod conferant homini jus ad certas gratias actuales suo tempore dandas a Deo. **4.** Inter haec dignitate & excellentia eminet Sacramentum Eucharistiae. **5.** Hoc Sacramentum nempe non tantum significat & confert ut cetera gratiam, sed ipsum corpus & sanguinem Jesu Christi, & quod consequens est, ipsum auctorem gratiae vere & reipsa praesentem sistit & continet. **6.** In nihilum quippe rediguntur panis & vinum, in quibus symbolis hoc mysterium consecrandum est; (*n*) & succedit in locum ipsorum corpus & sanguis Christi, quod omnipotentiae divinae opus Ecclesia Catholica recte transubstantiationem appellat. **7.** Verba, quibus consecratur panis, sunt haec: Hoc est corpus meum, vel his aequivalentia. **8.** Verba, quibus consecratur vinum sunt haec: Hic est calix sanguinis mei, vel hic est sanguis meus. (*o*) **9.** Ecclesia Catholica verba Christi proprie intelligens semper credidit Christum jam ante usum Sacramenti adesse. **10.** Ex hoc sequitur Catholicos bene

Eucharistia.

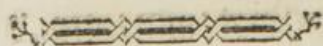
B 3

fa-

(*n*) Panis ex interpretatione Ecclesiae debet esse triticeus, & ex ejus praecepto pro Ecclesia Latina azymus.

(*o*) Sunt ex Catholicis qui praeter haec verba adhuc alia requirunt, quorum sententiae sicut non contradico, sic nec consentio. Illud sciunt sacerdotes, enuntiandam esse sub obligatione gravi formam integram in Missali praescriptam.

facere, quod Eucharistiam adorent, solenniter circumge-
 stent &c. 11. Minister hujus Sacramenti non est quivis
 Christianus, sed soli Sacerdotes ad id consecrati. 12. Ef-
 fectus hujus sacramenti est augere gratiam, & praebere
 quasi generale pharmacum adversus omnia, quae sanctitati
 adversantur. 13. Ad confirmandum Christianum in fide &
 retinenda & profitenda, quae utique res specialem difficul-
 tatem continet, instituit Christus sacramentum confirmatio-
 nis. 14. Hoc Sacramentum conferendum est per imposi-
 tionem manuum & unctionem Chrismatis ab Episcopo be-
 nedicti cum certa verborum formula. 15. Minister ordi-
 narius est solus Episcopus. 16. Ad armandum hominem
 adversus pericula peccandi in vicinia mortis satis frequen-
 tia, deinde ad reliquias peccatorum expellendas & ipsa
 peccata occulta remittenda institutum est a Christo Sacra-
 mentum extremae unctionis. 17. Conferendum est hoc
 Sacramentum per unctionem, quae fit oleo benedicto in
 sensibus humanis cum certa oratione. 18. Minister hujus
 Sacramenti est solus sacerdos. 19. Ad statum clericalem
 & illius munia rite obeunda, praecipue ad conficienda cer-
 ta Sacramenta habilitatur & roboratur Christianus per Sa-
 cramentum a Christo institutum, quod dicitur Ordo. 20.
 Ratio Sacramenti praecipue habetur in Episcopatu & Sa-
 cerdotio. (p) 21. Hujus Sacramenti capaces sunt soli ma-
 res Christiani. 22. Ritus praecipuus est impositio manuum
 cum certa formula verborum. (q) 23. Minister hujus Sa-
 cramenti est solus Episcopus, qui ratione ordinis jure di-
 vino praecedit sacerdotes. 24. Jus designandi personas,
 quibus hoc Sacramentum conferendum est, relictum est a
 Christo superioribus Ecclesiae. 25. Tandem etiam non
 praeteritus est status conjugalis, qui sicut frequentissimus
 inter Christianos, ita multis periculis & molestiis circum-
 septus singularibus auxiliis indiget. 26. Haec auxilia
 Christus conferre voluit non novum ritum instituendo, sed
 con-

(p) De Diaconatu tamen res etiam satis expedita est, de reliquis
 ordinibus videtur deesse ratio sufficiens id affirmandi.

(q) De aliis ritibus disputatur, utrum essentiales sint, nec ne;
 sententia mea interrogatus dabo.

contractui matrimoniali gratias suas annectendo. 27. Hac ratione iste contractus, qui antea profanus erat, loquendo de Christianis sacer & Sacramentum evasit. 28. Huic igitur Sacramento leges & solennitates soli illi scribere possunt, quibus jus sacrorum (r) competit. 29. Hoc Sacramentum omnes suscipere possunt, qui non sunt impediti, vel natura, vel jure divino, vel ecclesiastico. (s) 30. Jure divino matrimonium non potest esse nisi inter marem unum & foeminam unam. 31. Matrimonium, si ratum solummodo sit, dissolvi potest professione religiosa. (t) 32. Consummatum si sit, jure divino insolubile est. *

IX. Hi sunt modi praecipui, quibus gratia ex opere operato, ut dicimus, crescit & augetur. Potest tamen etiam ex opere operantis augeri per alia opera pia; sed de his nunc aget

CAPUT II.

DOGMATA PRACTICA RELIGIONIS
REVELATAE.

I. Iesus Christus non tantum redemptor, sed etiam legislator fuit. 2. Legem Mosaicam abrogavit: *Leges in genere.* 3. Retinuit tamen & denuo confirmavit legem naturae. 4. Statuit legem fidei, & obligationes, fidei & religioni annexas. 5. Ceremonialibus plurimis V. L. substituit in sua lege perpaucas ceremonias relicta superioribus Ecclesiae potestate plures pro rerum adjunctis statuendi. 6. Politicas

(r) Idem dicendum est de sponsalibus, quae sunt via ad hoc Sacramentum.

(s) Hoc Sacramentum non requirit mea sententia specialem ministrum, sed ipsi suscipientes sunt ministri.

(t) Probabilius etiam dispensatione Pontificia.

* De matrimoniis Protestantium in Germania & aliis regionibus ad septentrionem videtur satis jam expeditum esse, non impediri illa impedimento clandestinitatis; quod alia impedimenta ecclesiastica concernit, res adhuc anceps est; probabile tamen puto, quod non impediantur.